

odhodom iz Vatikana zamudil sem bil tudi to lepo priliko. (Izročeno je bil ta darek pozneje po posredstvu gosp. P. Benedičiča prevzvišenemu gosp. kardinalu Ledochowskemu, kateri poslednji ga je pozneje sv. Očetu sam v njih lastne roke oddal. Namen moj je bil tedaj vendar le dosežen, le — žalibog — tako ne, kakor sem želel jaz sam.) Sploh smo Slovenci sprevideli, da smo bili povsod odrivani le bolj na zadnja mesta; to se je videlo med drugim gledé na govor (pridigo) preč. gosp. dekana Kožuha, kakor tudi pri spominskih svetinjah, katere smo bili še le dolgo po našem domohodu, ter po mnogih vprašanjih in pisanjih dobili v last. Teh zadev omenil sem zato, da čč. gg. bralci razvidijo, da naše romanje ni bilo tudi brez pelina.

Osmi in zadnji dan našega bivanja v Rimu (6. julija) zazori. Ker sem po naključji imel jaz še vozni listek (Retourkarte) nazaj do Jakina, prosil me je čast. g. Peterlin uže prejšnji večer, naj ga mu prepustim, ker bi rad obiskal nazaj gredé tudi še Asis, rojstno in tudi smrtno mesto slovečega sv. Frančiška Serafinskega. Postavili so bili sicer s pričetka severni Slovani (Čehi in Poljaki) za nas vse obiskanje Asisa v svoj romarski program; al primanjalo je bilo za to časa. Gosp. Peterlin pa je na vsaki način želel obiskati imenovani kraj, za kar je potreboval moj vozni listek, katerega sem mu tudi rade volje odstopil. On je toraj ta dan (6. julija) koj z jutranjim vlakom zapustil Rim. Mi drugi Slovenci podali smo se to jutro še prej proti sv. Klemenu, kot prejšnje dni. Zlasti ti, ki smo bili odri-nili iz Trsta v jutro dné 28. junija s prvim parnikom („Stambulom“), nismo bili vkljub najboljši volje še plačali ne prevoznje iz Trsta v Jakin, in tudi daljne vožnje do Rima še. Tudi nam ni bila natančno znana še ura odhoda iz Rima. Iskali smo sicer uže več dni gosp. monsignora Stojalowski-ja kot voditelja Poljakov, da bi mu bili poravnali svoj dolg, in zmenili se z njim zaradi vožnje nazaj; ali nikoli se nam ni posrečilo, najti ga. Gospica Lahainer zvedela je bila, da stanuje pri čč. gg. OO. Passionistih, ki imajo svoj samostan poleg svetišča „Pri sv. Stopnicah“. Podali smo se tja; al ondi ni nihče nič vedel za-nj, pač pa so nam rekli, naj gremo v samostan k ssv. Janezu in Pavlu, kjer je nastavljena večina poljskih romarjev. Bali smo se sicer, da bomo zamudili našo slovensko pridigo pri sv. Klemenu, ki je bila napovedana za to jutro ob 8. uri; al razgovor z gosp. mons. Stojalowskijem bil je tudi vendar le nujno potreben; toraj smo se napotili iz lateranskega trga po ulici, ki se nam je pokazala, da pelje naravnost proti ssv. Janezu in Pavlu. Pot bil je dovolj dolgočasen, ker je bil po italijanski navadi ograjen po obeh stranéh z visocimi zidovi; zatoraj smo še bolj hiteli, in res kmalu tudi dospeli na zaželeni kraj. Kogar zopet ondi nismo našli, bil je iskani gosp. monsignor. Stanoval je pa v resnici tam; al odšel je bil uže k sv. Klemenu.

Ker smo se nahajali uže ravno pred cerkvijo ssv. Janeza in Pavla, podali smo se za ene trenutke v njo. Zunajnost njena ni nam obetala nobenih posebnost, zato smo pa bili toliko bolj iznenadjeni, videti v znotranjih prostorih zopet jako zale lepote. Cerkev stoji na kraji, kjer je bila hiša imenovanih dveh ssv. bratov. V sredi cerkve vidi se skoz omrežje mesto, kjer so jima trinoški vojaki odsekali glavi. Pod glavnim altarjem hranjene so v krasni porfirni trugi njune sv. koščice. Desni strani cerkve prizidana je krasna nova kapela sv. Janeza od Križa, kjer je ta svetnik tudi pokopan. Vhod v njo opet in obdan je bil z prezalimi zastori in ogrinjali, še skoraj lepše, kakor so bila zagrinjala pri svetemu Klemenu. — V tej cerkvi shranjuje se tudi še mnogo drugih imenitnih svetinj. V bližnjem samostanu vidi se v kapelo spremenjena soba, kjer je

sv. Janez od Križa mnogo let stanoval. Nahaja se ondi še mnogo od njega rabljenega pohišja, obleke, knjig in enacih stvari; al za ogledovanje vsega tega zmanjkovalo nam je časa, ker bila je ura uže 8 proč. Glavna naša skrb bila je, priti zdaj po najbližjem potu k sv. Klemenu, da bi ne zamudili govora gosp. Kožuhovega. Gospica Lahainer, ki je italijanščine zmožna, prosila je necega gospoda, naj bi nam to naznanil. Nič ni bil kaj prijazen proti nam; vendar nam prošnje ni odrekel, ampak pokazal nam cesto, po kateri naj gremo. Podali smo se po njej; pa hodili smo tako dolgo, da sem uže za resnico mislil, da nas je mož naplahtal. Še le, ko smo v daljavi v gledali čez cesto razpeti Konstantinovi slavolok, spoznal sem, da gremo vendar le prav.

(Dalje prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* J. Jesenko: „Zemljepis za II. in III. razred srednjih šol“. Pred 3 meseci smo slovenskemu občinstvu bili naznanili profesor Jesenka „zgodovinsko knjigo“ (Stari vek), danes pa naznanjamo novo „zemljepisno knjigo“, ki se bode prihodnje šolsko leto rabila pri pouku zemljepisa v 2. in 3. razredu naših gimnazijev. Ta nova knjiga obsega 205 str. ter ima zemljepisno gradivo tako razvrsteno, kot to zahteva sedaj veljavni učni načrt. Dobra polovica knjige je namreč namenjena pouku v 2. razredu, druga polovica pa pouku v 3. Vsa tvarina je kaj pregledno vravnana in taka preglednost je neobhodno potrebna vsaki šolski knjigi. To preglednost delajo ne le različno dolgi odstavki, ampak pomnožuje jo različen tisk, tu debelejši, tam tanjši črke, tu prestreljeni, tam neprestreljeni nastavek. Tudi je vsa tvarina kaj dosledno razvita. Pri azijskih in afriških deželah (1. do 59. str.) razklada prof. Jesenko na podlagi najnovejših preiskav in podatkov najprej njih obširnost in prebivalce, potem gore ali navpično izobrazbo, vode in podnebje, na to pa upravno razdelitev in topografijo ter sklepa s pregledom prirodnin in omike. Pri Evropi pa po učnem načrtu najprej obširno popisuje nje skupno porazno razredbo in navpično izobrazbo, nje vodne in podnebne razmere ter potem prestopa k posameznim deželam, in sicer a) deželam južne Evrope (str. 87); b) zahodne Evrope (str. 107); c) osrednje Evrope (str. 117); d) severne Evrope, in e) vzhodne (str. 149). Za našo zemljino enako sistematično in pregledno obravnuje Ameriko: A) Severno (str. 158); B) Srednjo (str. 174) in C) Južno (str. 177), nazadnje pa Avstralijo (str. 189). Ne le učeči se mladini, ampak vsakemu Slovincu, ki se ni nikdar pečal z raznimi evropejskimi jeziki, dobro došel bo na konci pristavljeni pregled raznih tujih imen, z dostavkom, kako naj se izgovarjajo. Gotovo bode ta pregled tujih imen vsakemu posebno ugajal, ker pri a,b,c,dnem redu lahko vsak nagloma pogleda, kako se izgovarja. Zadnjič smo uže pri zgodovinski knjigi (Stari vek) omenili, da prof. Jesenko sedaj piše tuja imena po tuji obliki. Povsodi se pri pisavi lastnih imen izogiba fonetičnega načela, po katerem bi v knjigo bila zašla neka mešanica. Zadnjič smo tudi bili sprožili misel, da bi bilo dobro, ko bi naši jezikoslovci v naših leposlovnih listih to nujno stvar razpravljali in konečno določili. Ex cathedra se tu ne dá nič zapovedati; kajti mi ne poznamo med slovenskimi pisatelji nobenega takega veljaka, ki bi z oblastno besedo to prašanje mogel določiti. Prijateljsko razpravljanje in skupno porazumljenje o tem prevažnem prašanji nas bi najprej dovedilo do zaželenega cilja. V to Bog pomози! Mi priporočamo svojim čitateljem to novo knjigo, polno kaj zanimljivega in najnovejšega gradiva, tem bolj, ker

prof. Jesenko svoje knjige tudi sam zalaga. Vsak razumen Slovenec pa vé, koliko težave je doslej pri nas knjigo, spis dati na svitlo; za razne knjige je težavniše dobiti založnika kot pisatelja. Zato je vsakemu izobražencu sveta dolžnost podpirati slovstvo, njega razvitek; podpira se pa tudi močno s tem, da pridno kupujemo knjige domače.

Zabavne stvari.

Podoba.

Povest.

Ruski spisal N. V. Gogolj. Preložil L. G. Podgoričan.

I.

(Dalje.)

Ko je bil zvršil to, pokojnejši je legel v postelj, jel je premišljati bedo in žalostno usodo, trnjevo življenje, ki umetelnika čaka na tem sveti, a o tem so njega oči nehoté skozi luknjo v zaslanjalu gledale podobo, zastrto z ogrinjalom. Sijajoči mesec je ogrinjalu dajal tem več beloto in zdelo se mu je, da so strašne oči jele gledati celó skozi platno. O strahu je neprestano strmел v obraz, rad bi se bil preveril, ali je to prevara. Napósled je res opazil ... jasno videl, da ni več ogrinjala, podoba da je do céla odgrnjena in da gleda, na nič drugega okrog, temuč naravnost njega, da gleda prav njemu nasproti. Nehalo mu je bítí srce in videl je: starec se je zgenil in z obema rokama nenadoma oprl ob okvir. Napósled se je dvignil na rokah, pomolil je obe nogi in stopil iz okvira. Skozi odprtino v zaslanjalu se je kazal užé prazni okvir.

Po sobi so se oglasili koraki, ozval se njih topot, ki je napósled bolj in bolj bližal se postelji. Srce je začelo močnejše bítí umetelniku. Vsled samega straha je zatajil deh in čakal, kedaj starec izza zagrinjala pogleda vá-nj. A uže je res gledal izza njega prav tistega ogorelega lica in velikih, k višku gledajočih očí. Čartkov se je silil, da bi vskriknil, a čutil je, da nima glasa, hotel se je geniti, malo obrniti se — ali niso gibali se udje. Odprtih ust in o zadržanem dehu je gledal to strašno prikazen visokega tela v neki široki azijski obleki, in čakal je, kaj jame počenjati. Starec je sedel prav k njegovim nogam in takoj nekaj potegnil izmed naborov svojega širokega oblačila. To je bila vrečica. Odprl je starec jo, prijel za oba vogalca in stresnil: o gluhem cinkotu so na tla padali težki zvitki podobni dolgim slopkom, vsak je bil zavít v moder papir in na vsakem je bil napis: „1000 cekinov“.

Pomolil je starec svoji dolgi, okoščeli roki iz širokih rokavov in začel razvijati zvitke. Lesketalo je zlato. Da-si je velika bila skrb in mračéča umetelnikova bojazen, vendar je do céla zameknil se v zlato in nepremično gledal, kako je svetlilo se v okoščelih rokah, kako je lesketalo, tenko in gluho cinkalo in zopet vsipalo se. Pa opazil je zvitek, ki je dalje od drugih zakotal se prav k nogi njegove postelje, k njegovi glavi. Krčevito je segnil pó-nj in poln straha gledal, ali ne vidi starec. A starcu se je zdelo, da je prezamišljen; zbral je vse zvitke, zložil jih v vrečico, pogledal ga — in odšel je za zaslanjalo. Močno je srce bílo Čarkovu, ko je slišal, kako se po sobi razlega topot starčevih korakov. Krepkejše je zvitek stisnil v svoji roci, treslo se mu je vse telo — in nenadoma je začul, da se koraki zopet bližajo zaslanjalu — gotovo je bilo, da je starec spomnil se, da manjka zvitka. A dej, zopet je gledal ga izza zasla-

njala. Do céla v obupnosti je umetelnik z vso močjo v roki stisnil svoj zvitek, napel vso silo, da bi se genil, da bi vskriknil — in izbudil se je.

Mrzel pot je oblil vsega; srce mu je bílo silno tako, kakor je le moglo bítí; prsi je imel tesne, kakor bi bil poslednji deh hotel izleteti iz njih. „Ali je bil to sen?“ povprašal se je in z obema rokama prijel za glavo. Ali te prikazni strašna živost ni bila sen. Videl je, ko je bil probudil se, kako je starec stopil v okvir, mignilo je tudi njegovo široko oblačilo, in njegova roka je dobro čutila, da je pred trenutkom držala nekaj težkega. Svetli mesec je jasníl sobo; po nje temnih kotih je kazalo se tù platno, tù dodelana roka, tù na stol položeno oblačilo, tù hlače in neosnaženi črevlji. Zdaj še le je opazil, da ne leži v postelji, temuč da stoji prav pred podobo. Kako je prišel semkaj — tega ni mogel razjasniti si nikakor. Še čudnejše se mu je zdelo to, ker je do céla odkrita bila podoba, ker res ni bilo ogrinjala na njej. O nedopadljivem strahu je gledal jo in videl, kako so te res žive oči vpirale se naravnost vá-nj. Mrzel pot se mu je prikazal na obraz; hotel je oditi, ali čutil je, da ste mu nogi nekako prirastli k tlem. Videl je, da to ni sen; zgenile so se starčeve črte in ustni ste jeli šobiti se, kakor bi bili hoteli vsesati ga ... Besen, obupen je odskočil in probudil se.

„Ali je to bil sen?“ — Bílo mu je srce, da je hotelo pokniti, mahal je okrog sebe z rokama. Da, leži na postelji prav tako, kakor bi bil zaspal. Pred njim je zaslanjalo; mesec — njegova svetloba je polnila sobo. Skozi odprtino v zavesi je bilo videti podobo, ogrnjeno, kakor je treba, z oveso, kakor je bil sam zakril jo. Torej to je bil le sen! — A stisnjena roka še čuti, kakor bi v njej bilo nekaj. Silno mu je bílo srce, rés strašno; teža na prsih je bila neprenesljiva. Pogledal je skozi odprtino in neprestano gledal oveso, a jasno je videl, da se ogrinjalo začinja krčiti, kakor bi se roki gibali za njim in raz sé hoteli strgati ga. „Ljubi Bog, kaj je to?!“ — vskriknil je, obupno pokrižal se — in vzbudil se je.

Ali je to bil tudi sen? — Skočil je s postelje na pol zmóčen, brezi uma, ni mogel razjasniti si, kaj se godí ž njim: ali ga duší móra, ali je to pošast, mameča vročnica, ali živa prikazen. Hotel je potješiti poljočo dušo in razprojeno kri, ki je o napetem utripu bíla mu v žilah, zato je stopil k oknu in odprl oknice. Očvrstil ga je mrzel, neprijeten veter. Mesečina je še počivala hišam po strehah in po belem zidovji, če prav so majhni oblaki često sprehajali se po nebu. Vse je bilo tiho; zdaj pa zdaj mu je z daleč na uho priletel kake drožke (voza) drkot, izvoščik (najemni voznik) je spal kdé v kaki skriti stranski ulici, pospalo ga je bilo leno kljuse, čakal je kesnega gosta. Dolgo časa je gledal in glavo kazal skozi oknice. Uže so na nebu pokazali se prihajajoče zarje zraki; napósled je začutil dremoto, zaprl oknice, stopil od okna, legel v postelj in takój je krepko zaspal, kakor bi ga bil ubil kedo.

Vzbudil se je pozno, jako pozno in imel je ta neprijetni čut, ki človeka loti se o ogljenem soparu: močno ga je glava bolela. V sobi je bilo mračno; neprijetna ulaga se je razprostirala po zraku in prihajala je skozi reže po oknih, zaslonjenih z obrazi ali sè še le prvič pobarvanim platnom. Čmeren, nevoljen, kakor kak moker petelin, sedel je na svojem raztrganem blazinjaku in sam ni znal, kaj bi začel, napósled pa se je spomnil svojih sanj. Zdelo se mu je, da je o snu videl res neko strašno prikazen. Zdelo se je, da v starčevem pogledu in izrazi nekaj govórí, da je pri njem bil to noč; roka mu je skoro čutila, da neka teža počiva v njej, kakor bi mu jo bil vzel le pred trenutkom. Zdelo